

12. Ceza Dairesi
"İçtihat Metni"

2015/10095 E. , 2016/3127 K.

Mahkemesi :Ağır Ceza Mahkemesi

Dava : Koruma tedbirleri nedeniyle tazminat

Hüküm : 4.271,43 TL maddi ve 8.500 TL manevi tazminatın davalıdan alınarak davacıya verilmesine

Davacının tazminat talebinin kısmen kabulüne ilişkin hüküm, davalı vekili ve davacı vekili tarafından temyiz edilmekle, dosya incelenerek gereği düşünüldü;

Yapılan incelemeye, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere, mahkemenin kovuşturma sonuçlarına uygun olarak oluşan kanaat ve takdirine, incelenen dosya kapsamına göre davacı vekilinin tüm, davalı vekilinin yerinde görülmeyen sair temyiz itirazlarının reddine, ancak;

1- 5271 sayılı CMK'nun "Tazminat isteyemeyecek kişiler" başlıklı 144. maddesinin (e) bendinde; "Adli makamlar huzurunda gerçek dışı beyanla suç işlediğini veya suça katıldığını bildirerek gözaltına alınmasına veya tutuklanmasına neden olanlar" hükmüne yer verilmiş, madde gerekçesinde de "Adli makamlar huzurunda gerçek dışı beyanla suçu işlediğini veya suça katıldığını ifade ederek gözaltı veya tutuklamaya neden olmuş ise tazminat istemeye hak kazanmayacaktır." açıklamasında bulunulmuştur. Konuya ilişkin dairemizce benimsenen Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 12.05.2015 tarih, 2013/531 esas, 2015/157 sayılı kararında da, '5271 sayılı CMK'nun 142/1-e maddesinde açıkça adli makamlar huzurunda gerçek dışı beyanda bulunarak suçu işlediğini veya suça katıldığını bildirerek gözaltına alınmasına veya tutuklanmasına neden olanlara tazminat verilmeyeceği belirtilmiştir. Buna göre, bir suç isnadıyla hakkında soruşturma yapılan kişi adli makamlar huzurunda gerçek dışı beyanla suç işlediğini veya suça katıldığını beyan ederek şahsi kusuru ile gözaltına alınmasına veya tutuklanmasına neden olmuşsa artık bu kişinin tazminat talebinde bulunamayacağı kabul edilmelidir." şeklindedir.

Bu kapsamda dava konusu somut olay değerlendirildiğinde; davacının soruşturma aşamasında Cumhuriyet savcısınca alınan beyanında açıkça atılı suçu işlediğini kabul ederek tutuklanmasına neden olduğu ancak yapılan yargılama sonucunda tutuklanmasına neden olan Devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak ve tehlikeli maddelerin izinsiz olarak bulundurulması veya el değiştirmesi suçlarının davacı (sanık) tarafından işlendiğinin sübut bulmadığı gerekçesiyle beraatine hükmedildiği anlaşıldığından, davacının tazminat talebinin Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun 144/1-e maddesi gereğince reddi yerine, davacı lehine tazminata hükmedilmesi,

2- Dairemizce yapılan temyiz incelemeleri sırasında aynı konu ve haksız tutuklama nedenine dayalı olarak birden fazla davanın açıldığının tespit edildiğinin anlaşılması karşısında; hazine zararına yol açan mükerrer davalara ilişkin ödemelerin önlenmesinin temini ve kamu kaynaklarının etkili, verimli ve

hukuka uygun kullanılması bakımından, aynı konu ve haksız tutuklama nedenine dayalı açılmış dava olup olmadığının ilgili birimlerden sorulup, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden de araştırılarak tespit edilmesi gerektiğinin gözetilmemesi,

Kabule göre de;

Davacının tutuklu kaldığı döneme ilişkin olarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca belirlenen net asgari ücret miktarları üzerinden hesaplanacak 3.643,3 TL'nin maddi tazminat olarak ödenmesine karar verilmesi gerekirken, hükme esas alınan bilirkişi raporunda brüt asgari ücret üzerinden eksik yasal kesinti yapılması suretiyle belirlenen 4.271,43 TL'nin maddi tazminat olarak fazla tayini,

Kanuna aykırı olup, davalı vekilinin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görüldüğünden hükmün bu sebeplerden dolayı 5320 sayılı Kanunun 8. maddesi uyarınca halen uygulanmakta olan 1412 sayılı CMUK'nın 321. maddesi gereğince isteme uygun olarak BOZULMASINA, 29.02.2016 tarihinde oyçokluğuyla karar verildi.

MUHALEFET ŞERHİ

Davacı (Suça sürüklenen çocuk) Devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma ve tehlikeli maddeleri izinsiz olarak bulundurma suçundan tutuklanmış ve hakkında açılan kamu davası sonunda da beraat etmiştir.

Davacının toplamda 137 gün tutuklu kalıp beraat etmesi dolayısıyla mahalli mahkemece tazminata hükmedilmesinin yerinde olduğu, dairemizin istikrar kazanan uygulamalarına göre de maddi ve manevi tazminatın makul bir oranda olduğundan hükmün onanması gerektiğini düşündüğümüzden sayın çoğunluğun bozma yönündeki görüşlerine katılmıyoruz.

Davacı 18 yaşından küçük olduğu dönemde katıldığı terör örgütünün gençlik yapılanmasından kaçıp 27.07.2013 tarihinde güvenlik güçlerine teslim olmuş, örgüt içinde kaldığı sürede yaşadıklarını ve katıldığı olaylarla ilgili bilgiler vermiş ve hakkında açılan kamu davasından da beraat etmiştir. Sadece ikrarın bağlayıcı olmadığı da nazara alındığında mahkemenin beraat kararı vermesi yerindedir. Burada davacı beraat ettiği için tazminat almaya hak kazanmış değil, hakkında koruma tedbiri olan tutuklamaya başvurulduğu için kendisine tazminat verilmektedir. Davacı, sayın çoğunluğun bozma kararında belirttiği gibi CMK'nın 142/1-e maddesi kapsamında açıkça adli makamlar huzurunda gerçek dışı beyanda bulunarak suçu işlediğini veya suça katıldığını bildirerek gözaltına alınan veya tutuklanan kişi konumunda değildir. Davacının gerçekten ikrar ettiği suçu veya suçları işlemiş olabilir, davacının kendisini mahkûm ettirmesi mümkün olmadığına göre nihayetinde mahkeme mahkûmiyet veya beraat kararı verecektir. Kanunda beraat eden sanıklar için tazminat öngördüğüne göre de tazminat verilmesi gerekir.

Ceza Muhakemesi Kanununun 144.maddesinin birinci fıkra (e) bendindeki "Adli makamlar huzurunda gerçek dışı beyanla suç işlediğini veya suça

katıldığını bildirerek gözaltına alınmasına veya tutuklanmasına neden olanlar tazminat isteyemez” hükmünün TCK'nın 270. maddesinde düzenlenen suç üstlenme suçundan mahkûm olanların, daha önce gerçek dışı beyanla üstlendikleri ve katıldıklarını söyledikleri suçlardan beraat veya kovuşturmaya yer olmadığına dair suçları kapsar.

Şöyle ki:

1- 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun hükümlerinin yorumlanmasında aynı tarihte yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun hükümlerinden yararlanılması gerekmektedir.

CMK, 144. madde, gerçek dışı beyanla suç işlediğini veya suça katıldığını söyleyerek gözaltına alınan veya tutuklanan kişi bu suçtan beraat edip hakkında TCK'nın 270. maddesi gereğince mahkûmiyet kararı verilirse gerçek dışı beyanı tespit edilecek ve tutuklandığı ve gözaltına alındığı önceki suçundan tazminat isteyemeyecektir.

Mahkeme koruma tedbirlerine başvurmak için sanığın (davacının) beyanları ile değil, dosyadaki delillerle bağlıdır. Mahkemenin beraati davacının beyanlarına göre değil, toplanan delillere göre verilir. Davacının öldürme suçuna katıldığını söylediği halde, mahkeme bunu suçun oluşması için yeterli görmedi ve beraat kararı verdi. Eğer üzerine atılı suçu ikrar edenlerin tazminat isteyemeyecekleri kabul edilseydi CMK 144/1-(e) bendi şöyle olmalıydı “Adli makamlar huzurunda üzerine atılı suçu işlediğini veya suça katıldığını kabul ederek gözaltına alınmasına veya tutuklanmasına neden olanlar” şeklinde olması gerekirdi. Hâlbuki Kanun koyucu 141. madde de beraat edenler için koşulsuz ve şartsız olarak tazminat verilmesini öngörmüştür.

2- Sanığın üzerine atılı suçu ikrar etmesi tutuklanmasını gerektirmez. Tutuklama bir tedbirdir. Bu tedbire başvurmadan da dava açılabilirdi. Davacıya hakkında dava açıldığı beraat ettiği için değil, tutuklandığı veya gözaltına alındığı halde yargılama sonunda beraat kararı verildiği için tazminat ödenmesi kabul edilmiştir.

3-Konuyla ilgili İBK şöyledir: “Davacının, suçunu ikrar ettiğinden tutuklanmasına sebep olduğu ve ikrarı olduğundan mahkûm olması gerektiği düşüncesi de ileri sürülemez. Delil varken beraat gibi haller sanığın değil, mahkemenin kusuru sayılabilir, ancak kesinleşmiş bir karar yasal yollardan ortadan kaldırılmadıkça onu kusurlu saymaya olanak yoktur. Kesinleşmiş beraat kararının dayandığı delillerin tazminat davasında bir başka mahkeme (Tazminata bakan Ağır Ceza Mahkemesince) tarafından yeniden ele alınıp takdire tabi tutulması 'Muhkem kaziye' halini almış olan hükme taarruz teşkil edeceğinden olanaksızdır. Yasa, ağır ceza mahkemesine, tazminat isteğini incelerken davacı hakkında beraat ettiği suçtan dolayı yeniden delil toplamak yetkisi tanımamış, tazminat için kesinleşmiş beraat kararını kesin delil' saymıştır.” (İçtihadı Birleştirme Kararı, 02.05.1977/1-1)

4-Tazminat davasına bakan ağır ceza mahkemesi, tazminat talep edilen dosyalardaki beraatlerin temyiz inceleme mercii olmadığından beraatin gerekçesine bakamaz. Nitekim halen yürürlükte olan yukarıda zikrettiğimiz ve alıntı yaptığımız 1977 tarihli Yargıtay İçtihadı Birleştirme kararı (1977/1-1) ile bu konu nihai çözüme kavuşturulmuştur. Adı geçen kararda “Yasa dairesinde

tutuklandığı suçtan beraat eden sanığın yasa dışı yakalanan veya tutuklanan kimselerin açtığı tazminat davasına bakan mahkemenin (Ağır ceza mahkemesinin) Yargıtay'dan geçmeden kesinleşen beraat kararını sübut yönünden incelemeye yetkili bulunmadığının birinci toplantıda üçte ikiyi aşan çoğunlukla 02.05.1977 günü karar verildi." Görüldüğü gibi 37 yıl önce Yargıtay üyelerinin neredeyse tamamının oyu ile konu çözülmüş olup, 40 yıl önceki tartışmalara tekrar girilmemesi gerekir. 2797 sayılı Yargıtay Kanunun 45/5. maddesindeki 'İçtihadı birleştirme kararları benzer hukuki konularda Yargıtay Genel Kurullarını, dairelerini ve adliye mahkemelerini bağlar.' hükmü emredici bir hükümdür.

Böylece İçtihadı Birleştirme Kararı; ağır ceza mahkemelerinin tazminat talep edilen dosyaları incelerken, tazminata dayanak olan aynı derecedeki ağır ceza, asliye ve sulh ceza mahkemelerinin beraat kararlarının gerekçelerinin incelenmesinin yolunu kapatmıştır. Doğru olan da budur. Nitekim Yüksek Ceza Genel Kurulundaki 47 kişi bile birçok sübut dosyasında ittifak edememektedir. 5-CMK'nın 144/1-(e) deki düzenleme TCK'nın 270. maddesi ile birlikte değerlendirdiğimizde kanun koyucunun amacının gerçeğe aykırı beyanla suç işlediğini veya suça katıldığını bildirerek yargı organlarını yanıltan, gereksiz yere uğraştıran ve hakkında tutuklama veya gözaltı kararı uygulanmasına sebep olan kişilerin beraat veya kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmesi halinde tazminat alamayacaklardır. Tutuklu kalınan veya gözaltına alınan suçta 'gerçek dışı beyan' olup olmadığını da, TCK'nın 270. maddesiyle açılan davanın sonuçlanmasından sonra sübuta erecektir.

6-CMK'nın 144/1-(e) ve TCK'nın 270. maddelerindeki hükümlerin karşılaştırmasını yaptığımızda:

Tazminat isteyemeyecek kişiler

Madde 144- (1) Kanuna uygun olarak yakalanan veya tutuklanan kişilerden aşağıda belirtilenler tazminat isteyemezler:

e) Adli makamlar huzurunda gerçek dışı beyanla suç işlediğini veya suça katıldığını bildirerek gözaltına alınmasına veya tutuklanmasına neden olanlar', Suç üstlenme

Madde 270 - (1) Yetkili makamlara, gerçeğe aykırı olarak, suçu işlediğini veya suça katıldığını bildiren kimseye iki yıla kadar hapis cezası verilir. Bu suçun üstsoy, altsoy, eş veya kardeşi cezadan kurtarmak amacıyla işlenmesi hâlinde; verilecek cezanın dörtte üçü indirilebileceği gibi tamamen de kaldırılabilir' şeklinde düzenlendiği,

Görüldüğü gibi, CMK'nın 144/1-(e) deki "Adli makamlar huzurunda" cümlesi, TCK'nın 270'de "Yetkili makamlara" CMK'daki "gerçek dışı beyanla" TCK'daki "gerçeğe aykırı olarak" CMK'daki "suç işlediğini veya suça katıldığını" TCK'da "suçu işlediğini veya suça katıldığını bildiren" şeklinde düzenlenmiştir. Bu iki düzenleme neredeyse aynı cümlelerle birbirlerini tamamlamaktadırlar.

7-Yıllarca, Yüksek Mahkeme "suçunu inkâr eden, suçlamayı kabul etmeyen sanığa" lehe hükümlerin uygulanmamasının isabetli olduğuna karar vermiştir. Bugün bu düşüncenin ne kadar yanlış olduğu tartışmasız kabul edilmektedir. Suçu kabullenen kimsenin tazminat alamayacağını ileri sürmek tazminat verilmesini öngören CMK'nun 141.maddesindeki hükümlerin uygulanmaması sonucunu doğurur. Bilindiği gibi CMK'nun 141. maddesinin (1) fıkrasının (e)

bendi "Kanuna uygun olarak yakalandıktan veya tutuklandıktan sonra haklarında kovuşturmayaya yer olmadığına veya beraatlerine karar verilen kişiler, maddi ve manevi her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler." hükmünü içermektedir. Görüldüğü gibi kanuna uygun olarak uygulanan tedbirin dışında hiçbir koşul öngörülmeden tazminat verilmesi kabul edilmiştir. 8-Kanun sadece bir tek halde beraatın gerekçesine bakmamızı arıyor. O da yine CMK'nun 144. maddenin (b) bendindeki "Tazminata hak kazanmadığı halde sonradan yürürlüğe giren ve lehte düzenlemeler getiren kanun gereği durumları tazminat istemeye uygun hale dönüşenler", yani lehe kanun ile beraat edenlerin beraat gerekçeleridir.

9-15.05.1964 Tarihinde yayınlanarak yürürlüğe giren 466 sayılı Kanununun 4. maddesinde benzer bir düzenleme vardı. Buna göre "Tazminatın miktarının tâyininde zarar talebinde bulunanların birinci maddede yazılı işlemlerin yapılmasına sebep olan ihmali veya kusurlu hareketleri de nazara alınır. Tazminat talebine esas olan işlemlere tamamıyla kendi ihmali veya kusurlu hareketleri ile sebep olanlara tazminat verilmez." hükmü mevcuttu.

Bu hükmün uygulamada suçunu ikrar edenlerin tazminat alamayacakları görüşlerinin ortaya atılması üzerine yukarıda sözünü ettiğimiz 02.05.1977 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararı ile tazminata bakacak mahkemelerin beraatın gerekçesine bakamayacakları kabul edilmişti.

İçtihadı Birleştirme Kararına rağmen büyük bir ihtimalle uygulamada tereddütler yaşanması üzerine 18.01.1991 tarihli Resmi Gazete de yayınlanarak yürürlüğe giren 3696 sayılı Kanunun 3. maddesi ile zikrettiğimiz 466 sayılı Kanunun 4. maddesi yürürlükten kaldırılmıştır. Bu maddenin kaldırılma gerekçesi komisyon raporunda şu şekilde gösterilmiştir.

"466 sayılı Yasanın 4. maddesi haksızlığa uğrayanlara, kanun dışı yakalananlara verilen tazminat hakkını tamamen ortadan kaldıran bir maddedir.

İhmal ve kusurlu hareketlerde bulunan bir kimsenin beraat etmesi veya haksız olarak tutuklanması veya gözetim altına alındıktan sonra serbest bırakılmasını kabul etmek hukuk devleti ile bağdaşmaz, hukukla bağdaşmaz, devletin varlığıyla bağdaşmaz. Kabul etmek keyfiliktir. Keyfiliği davet eder, hukuk dışı, kanun dışı davranışları davet eder, görevlilere sınırsız yetkiler vermek olur. Bu tür yetkilerde insan onuruyla, insan hak ve özgürlükleriyle bağdaşmaz. Onlara darbe vurmaktır.

Tazminat talebine esas olan işlemleri tamamıyla kendisi sebebiyet vermişse kanun dışı yakalama söz konusu olmaz. Kanun dışı yakalama söz konusu ise tazminat talebinde bulunanın ihmali ve kusurlu hareketlerinin olması söz konusu olmaz. 4. maddenin kaldırılması açıkladığımız gerçeklerle mümkündür. Kaldırılması gerekmektedir."

Görüldüğü gibi haksız uygulamaya sebebiyet verecek yasal düzenlemeler kaldırılmış, 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5271 sayılı CMK'da daha önce yaşanan olumsuzlukların tekrar yaşanmaması içinde madde 144/1-(e)'ye 'gerçek dışı beyanla suç işlediğini veya suça katıldığını bildirenlerle' sınırlandırmış ve bunun tespitin de ancak TCK 270. maddesi gereğince mahkûmiyetle sonuçlanması halinde mümkün olabileceğini kabul etmiştir.

Kanunlar sorunları çözmez. Sorunların çözümü için uygun kurallar

manzumesini ortaya koyarlar. Sorunları çözecek olanlar, bu kuralların uygulayıcıları, yani karar vericilerdir.

Sonuç olarak;

Davacının 6216 sayılı Kanun'un 45-50. maddesi gereğince hak arama yolunun açık olduğunu hatırlatarak, davacının tazminat talebini kabul eden mahalli mahkeme hükmünün yerinde olduğunu düşündüğümüzden ve maddi tazminatla ilgili kısımda düzeltilmesi mümkün noksanlık olarak görüldüğünden sayın çoğunluğun hükmün bozulması yönündeki görüşlerine katılmıyoruz.